

Cinc querelles d'activistes contra el policia infiltrat

CGT CATALUNYA :: 01/02/2023

Cinc dones activistes afectades es personen com a acusació particular amb el suport jurídic d'Irídia i la CGT i dirigeixen la querella també contra el superior jeràrquic de l'agent

Cinc dones activistes afectades es personen com a acusació particular amb el suport jurídic d'Irídia i la CGT i dirigeixen la querella també contra el superior jeràrquic de l'agent. Denuncien l'agent per abusos sexuals continuats, delictes de tortura o contra la integritat moral, descobriment i revelació de secrets i impediment de l'exercici de drets cívics.

Barcelona, 31 de gener de 2023.- Cinc de les activistes afectades han interposat una querella per les conductes de l'agent del Cos Nacional de Policia, DHP, infiltrat als moviments socials de Sant Andreu i Barcelona i al moviment sindical entre maig de 2020 i octubre de 2022. Es tracta del cas destapat ahir pel setmanari La Directa.

Ambdues associacions consideren que es tracta d'uns fets molt greus, ja que en cap cas és acceptable que un policia encobert utilitzi les relacions sexoafectives amb activistes per obtenir informació i apuntalar la seva identitat encoberta per infiltrar-se en el teixit associatiu i sindical. Cal recordar també que la infiltració d'agents només té justificació legal quan es projecta a la investigació d'uns delictes taxats en el marc de la lluita contra el crim organitzat o el terrorisme. Aquest cas quedaria fora d'aquest supòsit, ja que l'objectiu era monitorar els moviments socials i/o desestructurar-los, especialment el moviment llibertari, essent una greu vulneració de drets civils.

L'article 282 bis de la Llei d'Enjudiciament Criminal, esmenta la possibilitat que en les investigacions sobre delinqüència organitzada, el Jutge instructor pugui autoritzar funcionaris de la Policia Judicial, mitjançant una resolució fonamentada i tenint en compte les necessitats d'investigació, a actuar sota una identitat suposada. Aquesta identitat suposada serà atorgada pel Ministeri de l'Interior per sis mesos, prorrogables per períodes d'igual durada, quedant legítimament habilitats els agents encoberts per actuar en tot el que estigui relacionat amb la investigació concreta i a participar en el tràfic jurídic i social amb aquella identitat fictícia. La informació obtinguda per aquell agent encobert, haurà de ser posada en coneixement de qui va autoritzar aquella investigació i haurà de ser aportada de forma completa.

La Llei d'Enjudiciament Criminal, doncs, acota al marc de la delinqüència organitzada i de certs delictes taxats, la infiltració d'agents, que haurà de comptar amb supervisió judicial. Es desprèn d'aquest precepte que només el risc fonamentat de conductes delictives greus i perilloses avalarien aquest mètode d'investigació tan excepcional. Un altre element a considerar de les limitacions de l'actuació dels agents encoberts és que aquests agents no podran dur a terme conductes que no podrien dur a terme sota la seva identitat real.

La normativa policial i procedimental suposen un cos legal molt dèbil en atenció a les conseqüències per als drets fonamentals d'aquells agents encoberts i la seva actuació

s'envolta d'una total opacitat, que en dificulta la fiscalització pública i per part de les forces polítiques. Malgrat la infiltració d'agents està prevista i acotada al camp de la delinqüència organitzada i de la lluita antiterrorista, la realitat és que l'ambigüitat d'aquell marc legal exposa a la ciutadania i a tot el teixit associatiu a ser víctimes potencials d'actuacions d'espionatge estatal arbitràries o abusives. Aquesta debilitat i opacitat del marc legal, en termes de la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, no assoleix el llindar de marc legal suficient de cara a les prohibicions de l'Article 3 i 14 del Conveni Europeu de Drets Humans (CEDH) i de la garantia dels drets reconeguts als articles 8, 10 i 11 CEDH.

Per això, en la querella interposada, denuncien l'agent per quatre tipologies diferents de delictes comesos contra cadascuna de les afectades: cinc delictes d'abusos sexuals continuats, cinc de tortura o subsidiàriament contra la integritat moral, cinc de descobriment i revelació de secrets i, finalment, cinc d'impediment de l'exercici dels drets cívics.

Pel que fa als delictes d'abús sexual continuat, a la querella s'argumenta que les lleis es basen en la idea del consentiment, que en aquest cas es pot considerar viciat (en tant que les afectades mai haurien consentit si haguessin tingut la informació): "No hi ha consentiment si l'agressor crea unes condicions o s'aprofita d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense comptar amb la voluntat de la dona." La querella recull, citant la Llei, que:

"La Llei, parteix d'una definició de consentiment segons el qual (Art. 178 CP) "nomes s'entendrà que hi ha consentiment quan s'hagi manifestat lliurement mitjançant actes que en atenció a les circumstàncies del cas, expressin de manera clara la voluntat de la persona". Aquest consentiment podrà ser revocat en qualsevol moment donat que depèn de la lliure voluntat de la persona i aquesta, al seu torn, depèn de la informació de la què disposi la persona i de les circumstàncies que envoltin aquella interacció sexual concreta. Per tant, la informació sobre la persona i sobre el tipus de pràctica sexual, són indestruïbles del consentiment sexual."

A més, cal tenir en compte que el Conveni del Consell d'Europa (Conveni d'Istanbul) de 2011, en vigor per a l'Estat espanyol des del 2014, va obligar als Estats Membres signataris a definir la violació segons la presència o no de consentiment. Des dels anys 90, també s'ha entrecreuat la conceptualització de les violències sexuals amb la de la violència institucional. D'aquesta manera, "alguns instruments internacionals van començar a reivindicar que els Estats i no només els infractors individuals, poguessin ser considerats responsables de les violències contra les dones, bé per ser perpetrades pels seus agents, bé per actuar els Estats amb passivitat front a les violències comeses de forma recurrent pels particulars.", situació que aplicaria en aquest cas.

Per acabar, el text de la querella afirma:

"En el present cas, la conducta de D.H.P no només transgredeix els límits legals de l'actuació d'infiltració dels cossos policials, sinó que el mateix traspasa límits ètics, atemptant contra el nucli essencial d'aquelles dones i la seva autonomia sexual. "

Pel que fa als delictes de tortura i subsidiàriament delictes contra la integritat moral, el

Codi Penal recull que:

“Comet tortura l'autoritat o el funcionari públic que, abusant del seu càrrec, i per obtenir una confessió o informació de qualsevol persona o de castigar-la per qualsevol fet que hagi comès o se sospiti que ha comès, o per qualsevol raó basada en algun tipus de discriminació, la sotmet a condicions o procediments que per la seva naturalesa, durada o altres circumstàncies, li suposin patiments físics o mentals, la supressió o disminució de les facultats de coneixement, discerniment o decisió o que, de qualsevol altra manera, atemptin contra la seva integritat moral.”

Així mateix, el Tribunal Suprem ha definit com a tracte degradant “aquell que pot crear en la víctima els sentiments de temor, angoixa i d'inferioritat susceptibles d'humiliar-la, envilir-la i de trencar la seva resistència física o moral”. Això està íntimament lligat amb la definició jurídica de la integritat moral, que es basa en el dret de la persona a que es respecti la seva dignitat i a no ser instrumentalitzada.

En el present cas, les advocades han considerat que “la privació de la condició de persona mitjançant un ús instrumental de les querellants, així com la generació d'un patiment innecessari en elles, són elements que configuren el delicte contra la integritat moral.”

Continuant amb el delicte de revelació de secrets, cal incidir en el fet que el Codi Penal preveu un agreujant quan aquest delicte el comet una autoritat o funcionari públic. Es considera que ha estat així quan: “sense mediar causa legal per delicte, i prevalent-se del seu càrrec”. A més, la Llei de Protecció de Dades reconeix una protecció específica a la informació relativa a la ideologia, l'afiliació sindical, la religió, la sexualitat, les creences o l'origen racial. Aquesta privacitat hauria estat vulnerada sense justificació a través del vincle que DHP va crear amb les afectades.

Per últim, els delictes d'impediment d'exercici de drets cívics suposen una vulneració d'un dels drets fonamentals recollits a la Constitució: el dret d'associació i reunió. Vulnerar-lo de qualsevol manera suposa un greuge democràtic.

Per entendre la magnitud d'aquests delictes, és important considerar els impactes psicosocials que les violències sexuals i la violència institucional (encara més, quan ambdues s'entrecreuen) tenen en les persones:

“La imposició d'interaccions sexuals, sigui mitjançant vis física o compulsiva, o sigui per engany o prevaliment, no només afecten a la integritat física sinó que tenen un sever impacte en la integritat moral i en la identitat de les dones. Aquesta violència afecta els seus projectes vitals, el seu sistema de creences, a les seves relacions afectives i comunitàries, a la seva percepció de seguretat i, en definitiva, a la seva identitat personal. Quan la violència sexual és perpetrada o tolerada per l'Estat, (...) els impactes són majors perquè es genera en una situació d'assimetria i d'indefensió, i perquè els agents transgredeixen els seus deures d'actuar dins dels límits de la legalitat i de protegir els drets de les persones.”

Així mateix, la llei contempla que “quan les actuacions d'investigació puguin afectar a drets fonamentals, els agents encoberts hauran de sol·licitar a l'òrgan judicial competent les autoritzacions necessàries per Llei a tal efecte.” Per aquest motiu, les acusacions han fet

extensiva la denúncia al superior jeràrquic i reclamen una investigació que identifiqui els responsables del fets i garanteixi el retiment de comptes.

La querella presentada recull també antecedents significatius a nivell nacional i internacional en relació a casos d'espionatge d'estat. En l'àmbit català, cita casos com Pegasus o el precedent d'agent infiltrat als moviments socials de Barcelona (destapat al juny, també pel setmanari La Directa) i recorda que:

"En els darrers anys, el Ministeri de l'Interior ha dut a terme diverses actuacions la legalitat de les quals ha estat qüestionada socialment i ha merescut accions de denúncia legal davant els nostres Tribunals i d'organismes internacionals."

Arran d'aquests casos, tant el Govern català com organitzacions de la societat civil com Òmnium van iniciar accions legals en seu penal i administrativa, tendents a denunciar que el marc legal existent abocava els activistes i el teixit associatiu a ser víctimes potencials de la investigació arbitrària i abusiva de les seves persones, famílies, comunicacions i activitats associatives i polítiques, pràctica que suposava una clara vulneració dels drets fonamentals individuals i col·lectius, entre ells dels articles 18.1 de la Constitució i els articles 8 i 11 CEDH.

Destaquem que, tot i això, la Comissaria General d'Informació depenent de la Direcció General de la Policia, mai va aclarir quina era la justificació de la infiltració de l'agent encobert de la Policia Nacional I.J.E.G (identitat real de Marc Hernández Pons) ni quina era la investigació concreta en la que es va emmarcar la seva infiltració al moviment independentista i als Sindicats d'Habitatge de Barcelona durant 2 anys. Tampoc s'ha aclarit l'ús concret ni la motivació de l'aplicació de softwares espies, com Pegasus o Candiru.

La infiltració d'agents als moviments socials i polítics és una pràctica que també s'ha dut a terme en d'altres països. En alguns casos, la denúncia pública i legal d'aquelles pràctiques, quan s'han dut a terme sense cobertura legal o de forma que excedia la comesa policial, ha desembocat en un debat democràtic sobre els límits de les atribucions de l'Estat en les tasques policials i sobre la necessitat d'arribar a consensos socials i polítics sobre l'equilibri entre les funcions d'intel·ligència policial i el respecte dels drets fonamentals individuals i col·lectius, debat que afecta al nucli dur del principi de legitimitat democràtica de la funció policial.

Un exemple paradigmàtic d'aquest qüestionament sobre les pràctiques policials abusives ha estat el cas del Regne Unit, en què un agent encobert va tenir una conducta anàloga a la que motiva aquesta querella criminal, i que va derivar en el cas *Kate Wilson v. The Commissioner of Police of the Metropolis and National Police Chiefs' Council* (Case No: enju-diciat a l'Investigatory Powers Tribunal (IPT)). Aquest precedent judicial de l'any 2021 aborda les conseqüències de la infiltració d'un agent de policia en els moviments socials de Nottingham que va implicar la vulneració dels drets fonamentals de Kate Wilson, amb qui l'agent encobert va mantenir sota engany, una relació sexeafectiva durant 2 anys.

L'agent encobert per tal de blindar la seva identitat fictícia, va establir relacions personals i fins i tot aquella relació sexeafectiva com a forma d'encobrir la seva tasca i de garantir-se l'accés a la informació de forma permanent i actualitzada sobre aquells espais polítics.

Aquell cas, en descobrir-se, va suscitar un intens debat públic sobre els límits legals i ètics de les activitats d'intel·ligència dels cossos policials. El Tribunal va considerar que es van vulnerar els articles 3, 8, 10, 11 i 14 CEDH, relatius a la prohibició de la tortura i del maltractament, al dret a la vida privada i familiar, a la llibertat d'expressió, al dret d'associació i a la prohibició de discriminació.

En relació als efectes específics de la relació sexeafectiva mantinguda amb aquella activista anglesa fent ús de la identitat encoberta, el Tribunal considera que l'agent de policia va envair el nucli dur de la vida privada de Kate Wilson, li va causar patiments psicològics, va interferir en la seva autonomia sexual i va cometre una profunda falta de respecte envers la seva integritat corporal i la seva dignitat humana. En aquest cas el Govern del Regne Unit es va desmarcar de l'actuació de l'agent policial, admetent que es tractava d'una extralimitació que va creuar línies legals i ètiques que no comptaven amb consens social ni polític i va iniciar un procediment de reparació simbòlica i econòmica de l'afectada.

L'Estat espanyol està vulnerant el dret a no patir tractes cruels o inhumans, exercint violència institucional sexualitzada contra dones a qui s'ha instrumentalitzat pel fet ser militants i activistes. L'actuació de l'agent es va realitzar de forma planificada, deliberada i amb el coneixement que s'estava abocant a dones polititzades a trair les seves creences i valors, ja que se les estava empenyent a realitzar actes que atemptaven directament contra la seva llibertat ideològica i la seva identitat política.

També valoren que s'ha vulnerat el dret a la vida privada i familiar: en el curs d'aquests dos anys l'agent va tenir accés a informació política, però també personal de les activistes amb qui es va relacionar. En el cas de les querellants, va tenir accés a informació especialment protegida, d'acord amb l'article 9 de la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre de Protecció de Dades, que es remet a l'article 9.2 a) del Reglament UE 2016/679, que reconeix aquesta protecció específica a la informació relativa a la ideologia, l'afiliació sindical, la religió, la sexualitat, les creences o l'origen racial.

Per últim, i com ja s'ha senyalat més amunt, consideren vulnerat el dret d'associació, el dret de participació en els assumptes públics i a la llibertat ideològica: aquests fets atempten directament contra el dret fonamental a la llibertat d'associació i sindicació de les afectades. La infiltració sense cobertura legal en els moviments socials genera uns efectes devastadors neutralitzant espais i col·lectius sencers. Aquesta infiltració, els permet identificar les persones significades que impulsen aquests moviments, facilitant-ne la seva criminalització indeguda i desarticulació d'aquests moviments per la desconfiança irreversible que instauren en el seu si. En darrer terme, la desarticulació d'espais polítics provoca que la ciutadania i la societat civil organitzada no pugui dur a terme la seva participació social en pro d'una societat diversa ni complir la seva funció democràtica de fiscalització de l'actuació dels poders públics.

Les advocades Laia Serra, de la CGT, i Mireia Salazar, Anaïs Franquesa i Sònia Olivella, d'Irídia, actuen com a lletrades d'aquestes cinc dones. No es descarta, però, que s'ampliï la denúncia, en el cas que altres afectades volguessin emprendre també accions legals.

<https://ppcc.lahaine.org/cinc-querelles-d-activistes-contre>